

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВІДНОВЛЕННЯ, ОХОРОНА Й ЗБЕРЕЖЕННЯ
РОСЛИННОГО СВІТУ ЛІСІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ
ТА ЗМІН КЛІМАТУ»**

(15-16 жовтня 2019 року)

Київ - 2019

УДК 712.502.4

ДЕНДРОПАРКИ, АРБОРЕТУМИ, ДЕНДРАРІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

*А.А. Дзиба, кандидат сільськогосподарських наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

Збереження природних ресурсів і навколишнього середовища нині є актуальним. Дендропарки, арборетуми, дендрарії є сприятливими осередками збереження генофонду рослин, зокрема раритетних та господарсько-цінних видів та сприяють їхньому збагаченню протягом більше ніж 900 років.

Вперше термін дендрарій (спеціальне місце для вирощування різноманітних видів дерев і чагарників), був введений у 1833 р. Д.К. Лоудоні у публікації «Gardener's magazine». Дендрарій, відрізнявся від лісових насаджень тим, що представляв собою колекції різних типів насаджень з різних видів деревних рослин. Колекції дерев були заявлені як перші дендропарки, але в більшості випадків цей термін застосовувався ретроспективно, оскільки він не вживався до XVIII ст.

Перші колекції дендраріїв було створено з естетичних міркувань. Сучасні колекції дендропарків та дендраріїв формують переважно ландшафтному стилі, розміщення рослин здійснюється за систематичним, географічним, екологічним, декоративним або іншими принципами.

Дендрологічний парк (дендропарк, дендрарій, від грец. dendron – дерево) або арборетум (від лат. arbor) – територія, на якій у незахищеному ґрунті культивуються деревні рослини, парк з колекцією різних видів дерев.

Дендрарій (від грецького δένδρον – дерево) – ділянка ботанічного саду, дендрологічного парку або іншого садово-паркового об'єкту, де знаходиться колекція деревних рослин (культивуються у незахищеному ґрунті), що можуть створюватись за певним принципом (систематичний, географічний, екологічний, декоративний та ін.). Дендрарій може бути самостійним об'єктом.

У Франції виокремлюють чотири категорії дендраріїв: дендрарій загальних колекцій (об'єднує максимальну кількість видів з усього світу; кожен вид представлений обмеженим числом особин, часто тільки одним; близько до концепції ботанічного саду); лісовий дендрарій (колекція видів менш різноманітна, але кожен

представлений великою кількістю особин, від 25 до 100 і більше; мета полягає в тому, щоб перевірити і порівняти зростання інтродукованих рослин у групі даному регіоні); дендрарії тематичні (об'єднує різні сорти одного виду (яблуні, груши і т. д.); дендрарій Paysagé (враховують естетичність рослин при виборі і створенні колекцій).

Виділено чотири періоди формування дендропарків, дендраріїв, арборетумів. *Перший період – до XVIII ст.* (дендрарій Vallombrosa, Італія (1036 р.), Дендрарій Трстено, Хорватія (1492 р.)), *другий XVIII ст. – XIX ст.* (Грайфсвальдський ботанічний сад і дендрарій, Німеччина (1763 р.), Державний дендрологічний парк «Олександрія» Україна (1793 р.), Національний дендрологічний парк «Софіївка», Україна (1796 р.)), *третій XIX ст. – XX ст.* (Arboretum de Balaine, Франція (1804 р.), дендрарій Нойс, Німеччина (1822 р.), дендрарій Уестонбірт (1828 р.), Дербі Дендрарій (1840 р.), дендрарій Ноттінгем (1852 р.), Великобританія, Англія, дендрарій Арко, Тренто, Італія (1872 р.), Арнольд Дендрарій, США (1872 р.), дендрологічний парк «Асканія-Нова», Україна (1887 р.), Arborétum Mlyňany, Словачія (1892 р.)), *четвертий період – XX ст. до нині* (дендрарій Коулінг, США (1920 р.), Національний дендрарій США, США (1927 р.), дендрарій в Центральному ботанічному саду Національної АН Білорусі, Білорусь (1932 р.), дендрарій Кілман, Аргайл і Бьют, Великобританія, Шотландія (1949 р.), Дендрарій Хамбер, Канада (1977 р.), Березнівський дендропарк, Україна (1979 р.), Тасманійський дендрарій, Австралія (1984 р.), дендрарій Удагамандалам, Індія (1992 р.)). Переважна більшість дендропарків та дендраріївбула створена у XIX (46 %) та XX (39 %) століттях.

За площею дендропарки, арборетуми, дендрарії поділяються на: малі (до 20 га), середні (20–100 га), великі (100–250 га), дуже великі (понад 250 га), переважають за площею малі та середні.

Отже, поняття дендропарк та «арборетум» є тотожними, вони створюються з однаковою метою (інтродукція, акліматизація та селекція деревних рослин, збереження, поширення рідкісних і господарсько-цінних видів). Дендропарк може містити в собі дендрарій. Дендрарій має наукове, освітнє, культурно-просвітницьке або дослідно-виробниче значення, де представлена світова або регіональна дендрофлора.